

КО ЈЕ БИО ПРОМЕТЕЈ?

Некада, док се Зевс још борио са титаном Кроном, појавио се Прометеј, син Јапета, Урановог сина, и богиње Темиде или окенаиде Климене. Иако је и сам био титан, Прометеј је стао на Зевсову страну, јер је тежио за бољим и праведније уређеним свијетом. Прометеј („онај који мисли унапријед“) имао је брата Епиметеја („онај који мисли накнадно“), који се од њега по свему разликовао.

Прометеј је знао да у земљи спава небеско сјеме, стога узео иловачу, помијеша је са рјечном водом, те уобличи творевину сличну боговима. С обзиром на то да је Епиметеј све најважније особине дао животињама, па се људи ни по чему нису разликовали од њих. Тада им је Прометеј усадио знање из астрономије, архитектуре, пловидбе, медицине, врачанња. Упутио их је како да живе срећно кад су већ угледали свјетлост овога свијета. Поврх свега, у вријеме одлучивања који ће дио убијених животиња људи приносити боговима као жртву, а који користити за личне потребе, на себи својствен начин, послужио се лукавством. Наиме, заклавши бика, узео је двије вреће: у прву је ставио месо прекривено бурагом, а у другу, доста већу, ставио је кости сакривене у наслагама сала. Након што је понудио Зевсу да изабере, овај се, наравно, одлучио за већи, и тада кости и сало посташе божански дио.

Бијесан, Зевс је одлучио да му доскочи и одузео је људима ватру рекавши: „Нека од сада једу живо месо.“ Међутим, сналажљиви Прометеј узео је једну огромну стабљику и из пећи бога Хефеста на гори Мосхилу (острво Лемелос), украо ватру, запалио стабљику и ватре су убрзо запламсале широм свијета. Такође, Прометеј, с обзиром на то да је био пророк, знао је како је Зевс дошао на власт, а и како ће страдати. Чувши за то, Зевс посла Хермеса да испита код Прометеја ко и када ће му доћи главе. Међутим, овај му је одговорио: „Укратко, мрзим вас, богови, све до једног. Своје муке не намјеравам да мијењам за робовску службу тиранину.“ Ово је, наравно,

Оковани Прометеј на Кавказу

као и она игра са ватром и месом, разбјеснило поносног владара свијета, који је одмах осудио Прометеја.

Прво га је бацио у бездане дубине тамног Тартара, у нади да ће га тако натјерати да му ода како ће страдати. Не успјевши у томе, осудио га је да буде вјечно окован на литицама Кавказа, на крају свијета. То наређење је, иако невољно, морао извршити бог ковачког заната Хефест са својим слугама Кратосом (богом насиља) и Биом (богињом силовитости). Учинивши то, рече му: „Упутићеш многе узалудне јадиковке и уздахе, јер је Зевс неумољив и тврда срца, као и сви остали који су тек одскора приграбили власт.“ Тако је овај праотац људи тридесет хиљада година био окован на Кавказу гдје је љети трпио жегу, а зими страشان мраз. Поврх тога, свакодневно му је долазио циновски орао који му је дању парао утробу и кљуцао јетру. Ипак, јетра је ноћу зарастала, јер је овај јунак био бесмртан. Ништа од тога није сломило Прометеја. Остао је поносан и досједан својим циљевима.

Да би био ослобођен, морао је да се нађе неко ко би пристао да страда за њега. Једнога дана наиђе Херакле. Видјевши орла на Прометејевим кољенима како му кљуца утробу, Херакле уби орла и ослободи Прометеја, који је морао понијети нешто као Зевсову казну. То је био прстен од ланаца и окова којим је био окован, са камичком са кавкаске стијене. Од

тада, у част свога праоца, људи широм свијета почеше носити прстење.

Такође, као дио своје освете, Зевс Епиметеју посла жену коју Афродита обдари љепотом, Хермес лукавством, Хера радозналошћу, а Зевс јој даде име Пандора, што значи свевладајућа. Епиметеј није могао одољети чарима ове љептице.

У његовој кући се налазио ковчежић у који је Прометеј спаковао сва зла која су постојала на свијету. Епиметеј је упозорио Пандору да ни по коју цијену не отвори тај ковчежић. Али, радозналост, коју јој је Хера подарила, била је јача од свега, и у моменту када је подигла поклопац сва зла овога свијета разлетјеше се по цијелом свијету. На самом дну ове кутије била је нада — варка која људима и данас помаже да преживе све несреће које их задесе.

Након много хиљада година Прометеј је одлучио одати Зевсу ко ће га збацити с власти. Рекао је: „Син кога роди богиња Тетида биће моћнији од свога оца.“ Да би спријечили да Тетида роди божанско биће, богови је удаше за краља Пелеја. Прометејева предвиђања су се и овога пута обистинила. Наиме, Тетида је ускоро родила сина Ахилеја, највећег грчког јунака свих времена.

Извори:

Г. Шваб: „Приче из класичне старине“
www.mitovi.beotel.yu